

bruk, som ibland kompletterades med något hantverk. Nilson har också med hjälp av utprop i Föreningen Göta Kanals vänners medlemstidning och i dagstidningar kunnat samla in fotografier och brev om Väner- och kanalernas sjöfart.

Nilson redovisar några särskilt intressanta källor. En sådan är matrikeln över alla medlemmar i Kanalflottans redarförening åren 1913–1987, som minner om alla fartyg och skeppare. Uppgifterna om fartygens namn är en spännande läsning med tanke på fantasirikedomen, och som en spegel av tidsandan.

Ett annat speciellt källmaterial är sjökaptens Gösta Pepas ”kursbok” som innehåller en seglingsbeskrivning av Göta kanalbåtarnas route och som användes för skärgårdsnavigering i mörker och nedsatt sikt. Den visar hur navigering gick till före sjökortens och fyrarnas tidevarv.

Det är lätt att romantisera sjömanslivet och att betrakta inlandssjöfarten som idyllisk, men det var ofta arbetskrävande, farligt och dåligt betalt. Sjömännen var stolta, för arbetet ställde krav på initiativförmåga, beslutsamhet och tävlingslusta. Olyckor inträffade vid kanalfart och de stora sjöarna var farliga vid dåligt väder. Det är viktigt att påminna sig att sjömansyrket var hierarkiskt organiserat och det gällde för den underställda att lyda order.

Boken fungerar bra som en lättillgänglig introduktion för den som vill fördjupa sig i Väner- och kanalernas kulturhistoria. Ett allsidigt urval av illustrationer kompletterar texten.

Göran Sjögård, Lund

Staffan Fridell & Ingvar Svanberg: *Däggdjur i svensk folklig tradition*. Dialogos förlag, Stockholm 2007. 161 s., ill. ISBN 978-91-7504-180-3.

Den teoretiska utgångspunkten för denna bok kan placeras inom forskningsområdet *etnobiologi*, dvs. studiet av relationen mellan människan och andra arter av både djur och växter. Publikationen har annars en tydlig kombination av kulturhistoria, etnologi och språkvetenskap. Den behandlar de vilda däggdjurens ställning i Sverige sedd ur ett folkligt perspektiv och tyngdpunkten är lagd på hur allmogen betecknat djuren i olika hushållsekonomiska sammanhang, dvs. benämningar som kan ha sin förutsättning i djurens roll som exempelvis jaktbyten eller skadedjur. Källmaterialet är huvudsakligen hämtat

i uppteckningar vid folkminnesarkiven i Sverige. Endast däggdjur som idag förekommer naturligt på svensk mark är behandlade, med undantag för något enstaka fall, som den i Finland förekommande flygekorren.

Artiklarna är av olika längd. Omtalade djur som t.ex. björn och varg har mustiga och innehållsrika texter, medan artiklarna om mindre kända arter, som fjällräv och hasselmus, är kortfattade. Förklaringen är sannolikt avsaknad av källmaterial samt det faktum att människorna inte alltid gjorde skillnad på liknande arter inom samma släkten av däggdjur. Kunskapen om djuren var inte så omfattande att man gjorde skillnad på t.ex. dvärgnäbbmus och mindre näbbmus, de uppfattades som samma djur. Som roliga exempel i boken kan nämnas att näbbmöss kallades för ”musskäre” i norra Sverige, medan ordet ”angelmus” haft en utbredning i södra delarna av landet.

Även om boken har en tvärvetenskaplig inriktning är utvikinerna i artiklarna relativt få. Det har lagts vikt vid klarhet och därför har förf. undvikit att dra alltför stora växlar av vissa djurbenämningars betydelser. Ofta vinner boken på detta, men några gånger blir förf. väl försiktiga. I några fall är härledningarna så stramt hållna att jag som läsare tycker att det fattas något; detta är förvisso spännande, men jag undrar om detta varit Fridells och Svanbergs mening. Ett återkommande tema i boken är att flera förklaringar fokuserar på de intressanta *noaorden* – dvs. vid de ersättningsord som användes av allmogen om laddade djurbenämningar. Ett förekommande ersättningsord för varg och ulv var t.ex. ”gullfot”. Det hade varit intressant om förf. något mer diskuterat och gärna spekulerat kring betydelser av de äldre orden, ofta sammanfallande med de laddade *tabuorden*, som t.ex. björn och ulv. I artikeln om varg hittar jag ingen not om att ordet ”ulv” eventuellt har släktskap med orden ”yl” och ”yla” och som därmed kan ges en tydlig ljudhärmande koppling.

Boken innehåller flera tilltalande äldre illustrationer av bl.a. Magnus Körner. Den är fullspäckad med talesätt och folkliga föreställningar från hela Sverige och har potential att nå en bred läsekrets. I slutet av boken presenteras ett antal utbredningskartor över dialektala däggdjursnamn. Boken kan följaktligen användas som ett uppslagsverk om däggdjur i svensk folklig tradition.

Sammanfattningsvis, *Däggdjur i svensk folklig tradition* är en trevlig bok om ett tilltalande ämne.

Patrik Sandgren, Lund